

դրիինը՝ հետն ալ երեքժանին, նշան է վաճառականութեան ու ծովային տէրութեան: Երբեմն ալ ծովու հանգարտութիւնը կրնանակէ. վասն զի դրիինը հանգարտ ատեն աւելի կերենայ ծովուն երեսը:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տղոյ լեզու ելած ատենը ինչ հոգ ընելու է անոնց վրայ:

Ինչպէս որ ամէն արեւելիք կարծեն թէ տղաք իրենք իրենցմէ ինչպէս որ պէտք է լեզու կելեն. ուստի ոչ միայն չեն օգներ ան խեղճերուն, հապա նաև անոնց պակասաւոր հընչմունքները և ծուռումուռ բառերը շտկելու ու շիտակ խօսիլ սորվեցնելու տեղ, իրենք անոր ծուռ խօսքերը կը սորվին ու տղուն պէս ծուռումուռ կը հնչեն: Այսպիսի անհոգ դաստիարակութեան պտուղը ան կրէլայ որ շատ անգամ տղուն լեզուն ինչուան ետքը պակասաւոր կը մնայ. կամ թէ հնչմունքը պակասաւոր ալ չըլլայնէ՝ խօսակցութիւնը խառնափրնդոր բան մը կըլլայ, կամ կը կնուծնելով լեզուն, կամ կը կտուր, կամ կը կտալով, կամ կը կապելով, կամ տափակ տափակ զուրցուածքով, կամ բոլորովին քթէն, կամ բերնէ թափուք ու կը կը մտնուի, կամ կանչուրուտելով ու մտիկ ընողին գլուխը ցաւցընելով, կամ թէ մարած ձայնով ու մտիկ ընողին հոգին հանելով. որ մէկը ըսեմ: Ասով կիմացուի թէ որչափ հարկաւոր է անհոգ չըլլալ աս բանիս, ու տղան լեզու ելել սկսածին պէս՝ ծուռ հնչած խօսքերը շտկելով զուրցել իրեն, չգիտցած բառերուն ալ հարկաւորները սորվեցնել, և ընդհանրապէս տղուն հետ կամ տղուն առջևը միշտ յստակ, ծանր, որոշ ու

չափաւոր ձայնով խօսիլ որ ինքն ալ նոյնպէս սորվի: Իրաւ է որ առջի բերան շատ տղաք ուն լա կը հնչեն, ըէն լէ, ժէն ղէ, շան սա, խէն հէ, ճէն ծէ, չան ցա և այլն. բայց աս պակասութեան պատճառը իրենց լեզուին փափկութիւնն ըլլալով, ամենեւին փնաս չտար. միայն՝ թէ որ ինչուան չորրորդ ու հինգերորդ տարին ալ նոյնպէս մնայ, պէտք է շտկել:

Այնիւթական կը թուենէն ետքը՝ տեսականին ձեռք զարնելու է, որ է բուն հարկաւոր կը թուեն. քի սորվեցնել տղուն թէ ինչ պիտի խօսի, ու ինչ կերպով: Զենք ու գեր յիշել ոմանց ըրածը, որ ամէն բանէ առաջ անմեղ տղոցը յիշոցք ընել կամ թէ անհոգ հաղեր կանչել կը սորվեցնեն. վասն զի մեր խօսքը տղոց բնութիւնը աւելի ուղղութեան չէ, հապա շտկել ու կը թել փափաքողներուն: Արեմն ասոնք պիտի նային որ տղան լեզու ելածին պէս, հօրը մօրը եղբարցը և քոյրերուն անունը տալ սկսածին պէս, Աստուծոյ սուրբ անունն ալ սորվեցնեն իրեն. ետքը Յանա Տօրը և երեսնին խաչակնքելը. ետքը Տայր Բերը, Ողջիւն՝ առաւօտ իրիկուն հետը ըսել, ու քանի որ մէկքանի խօսք աւելի սորվի իրեն սիրած բանը կամ խաղալիքը տալ իրեն որ աւելի յորդորուի: Այնէ ետքը քրիստոնէական վարդապետութեան գըլխաւոր և սկզբնական հարցմունքները ընել տղուն՝ օրը երկու կամ իրեք հատ, ու սորվեցնել թէ ինչպէս պիտի պատասխանէ. զոր օրինակ

հարց. Դու ինչ ես.

պի. Վրիստոնեայ եմ:

հարց. Երանդ ինչ է.

պի. Սուրբ խաչն է:

հարց. Վեղ ո՞վ ստեղծեր է.

պի. Աստուած:

հարց. Աստուած ո՞վ է.

պի. Աշխարհքիս ստեղծողն է:

հարց. Աստուած ո՞ր է.

պի. Երկինքն է, և այլն:

Այսպիսի հարցմունքներն ու պա-

տասխանները սորվեցընելէն ետե շատ անգամ կրկնել տալու է որ տղան չմոռնայ, և միշտ նայելու է որ կարճ ու պարզ ըլլան: Երոնցմէ ետքը մարդավարուն մէկքանի հարկաւոր բաներ ու խօսքեր սորվեցընելու է տղուն. զոր երբոր բան մը կը հարցընեն՝ պատասխան տայ, և չէ թէ գլուխը վեր վար ընելով կամ քովընտի դարձընելով, հապա՛հա ըսելու ատեն հրաւեր է՝ ըսել, չէ ըսելու ատեն անուշու թեամբ չէ ըսել. նմանապէս աս խօսքերս, շորհախալ էմ, Բողո-Ռիւն ըրէ, սխալեցայ, մէյճալ չէմ ըներ, քառա՛ Երո-ծոյ, շաք լաւ, ուրախ էմ, ախա՛ս և այլն:

Երայիսի գեղեցիկ դաստիարակութեան պտուղը վայելել ուզողը՝ հարկաւ պէտք է յանձն առնու թիչ մը աշխատիլ. առանց աշխատանքի հանգստութիւն չգտնուիր, առանց ջանքի յաջողութիւն չըլլար, առանց նեղութեան վարձք վաստըկիլ չըլլար: Երոյք ու դաստիարակներ իրենց աշխատանքին ատենը միշտ աչքերնուն առջևը պիտի ունենան ան վարձքերն որ Եր իրենց պատրաստեր է՝ տղաքը աղէկ կրթեալուն համար, ան օրհնենքներն որ ատենով տղաքը պիտի տան իրենց, ան գովեստներն որ ամէն տեսնող պիտի խօսի վրանին, և ան շնորհակալութիւններն որ բոլոր ազգը պիտի ընէ իրենց:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Երկանոս կարգ պարտիպանաւեան:

Ա. ՏՈՒՆԿՄԸ տնկելու համար հարկ չէ հողին մէջ կըր փոս փորել ու բոյսին արմատները անոր մէջ ամփոփելով ծածկել. վասն զի ասանկով բոյսին արմատները համարձակ չեն կըրնար տարածուիլ ու հիւթ ծծել. որով մէկէն կը թուով: Հապա պէտք է մէկ կամ երկու մեթր երկայնութեամբ

ու մէկ ու կէս մեթր խորութեամբ աւելո՛ւ մը բանալ ու պնայէս տնկել:

Բ. Երեւն ատեն պէտք է հողը փորել ու տակնուվրայ ընել, որպէս զի օդը, ջուրը, և բուսոց արմատները դիւրաւ կարենան մէջը մտնել: Պարտեզներուն հողը ընդհանրապէս բաւ հով կը փորեն, ու խորութիւնը կէս մեթրի չափ պիտի ըլլայ. աւելորդ խոտերուն արմատներն ալ հանելու դուրս նետելու է: Եր երկիրներուն մէջն որ շատ աւազ, խիճ, հաստ արմատներ կան՝ երկձղի բրիչ կը գործածուի:

Գ. Վետինը փորելէն ետքը պէտք է անոր երեսը նորէն շտկել, բարձր տեղերուն հողը վերցընել՝ փոս տեղերը լեցընել: Եր բանիս մէջ նայելու է որ չըլլայ թէ գետինը շտկեմ ըսելով բարձր տեղերուն վրայի բուսական հողը բոլոր վերցուի, ու անանկ փոսերու մէջ լեցուի որ արդէն բուսական հող ունին:

Դ. Վետինը ուրիշ բանի համար չենք փորեր՝ եթէ ոչ անոր վրայի կարգը քրքրելու ու մէջը պարարտութիւն ու աղբ խառնելու համար: Ոմանք ինչուան 100 կամ 160 հազարամեթր կը փորեն, ոմանք 250 կն ինչուան 300 հազարամեթր. ոմանք ալ 500 կամ 600 հազարամեթր: Հողը փորելու յարմար ժամանակը գարունն ու աշունն է. գարնան եղանակը թեթեւ հողերու համար աղէկ է, իսկ աշունը պինդ հողերու համար: Սաստիկ տաք ու չոր ատեն ամենեւին պէտք չէ փորել, բայց եթէ երբոր գէշ խոտերը խիստ շատցեր են:

Ե. Բուսական հողին մէջ խառնուած քարի կտորուանքը շատ վնասակար չեն, մանաւանդ թէ երբեմն հարկաւոր ալ կը ըլլան. զոր չոր հողերու մէջ ասոնք քիչ մը խոնաւութիւն ունենալով՝ բուսոց աճմանը օգտակար են. նմանապէս կաւոտ հողերուն մէջն ալ ջրերուն ճամբայ կը բանան, և չեն թողուր որ հողերը մէկմէկու հետ շատ կպած մնան. որով բուսոց